

מבחן מסכם - רמה גבוהה - מחוון

משך המבחן: 90 דקות · סך הכול 100 נקודות · קראו את הטקסט פעמיים לפני שתענו.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א': הבנת טקסט מידע	40	
חלק ב': ידע ומושגים	35	
חלק ג': חשיבה גאוגרפית והבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א': הבנת טקסט מידע (40 נק')

1 איתור מידע והבנה: בחרו את התשובה הנכונה. (6 נק')

- א. מה שמר על האיזון בים המלח במשך אלפי שנים?
- המפעלים הוסיפו לו מים • **כמות המים שנכנסה הייתה דומה לכמות שהתאדה**
 - הגשם שירד עליו • הים התיכון הזרים אליו מים
- ב. מהו בולען לפי הטקסט?
- מעין מלוח • **בור שנוצר כשהאדמה קורסת פתאום** • בריכת אידוי • נחל שזורם לים
- ג. מה מהבאים אינו סיבה לירידת המפלס לפי הטקסט?
- שאיבת מי הירדן • בריכות האידוי של המפעלים • **כמות הגשם שירד על הים** • השימוש במים לחקלאות

2 סיבה ותוצאה: השלימו את הטבלה לפי הטקסט. (8 נק')

סיבה	תוצאה
רוב מי הירדן נשאבים בדרך	מגיעים לים מעט מים
מפעלים מעבירים מים לבריכות אידוי	מפיקים מינרלים, ומים רבים מתאדים
מפלס הים יורד	קו החוף מתרחק מבתי המלון ומהכבישים
האדמה לאורך החוף קורסת	נוצרים בולענים שמסכנים מטיילים וחקלאים

3 הסקה: הטקסט אומר ששאיבת מי הירדן נעשית «בישראל ובארצות השכנות». מה אפשר להסיק מכך על הדרך לפתור את הבעיה? (8 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: הבעיה משותפת לכמה מדינות (4), ולכן פתרון אמיתי דורש שיתוף פעולה והסכמים ביניהן ולא רק פעולה של מדינה אחת (4).

4 הסבירו בעזרת מה שלמדתם על אקלים מדוע האידוי בים המלח חזק כל כך. (8 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: ים המלח נמצא נמוך מאוד בבקע, ושם חם מאוד (4); הוא שוכן בצל הגשם ובאזור מדברי, עם מעט גשם ושמש חזקה רוב השנה (4).

5 עמדה: הטקסט אומר שלכל פתרון יש «מחיר כבד». בחרו אחד הפתרונות, וכתבו יתרון אחד וחסרון אחד שלו. (10 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: פתרון מהטקסט (2); יתרון מנומק (4); חיסרון מנומק (4). למשל: להחזיר לירדן חלק ממימיו - יתרון: הזרימה הטבעית תחזור והמפלס יירד לאט יותר; חיסרון: ישאר פחות מים לשתיה ולחקלאות.

חלק ב': ידע ומושגים (35 נק')

1 השלימו את המושג המתאים. (8 נק')

- א. המאפיין שלפיו מחלקים שטח לאזורים נקרא **תבחין**.
- ב. הקו שעליו שוכנת ירושלים, ומפריד בין מים שזורמים מערבה למים שזורמים מזרחה: קו **פרשת המים**.
- ג. שלושת הנחלים שיוצרים את הירדן: הדן, הבניאס ו**החצבני**.
- ד. יישוב שבו לכל משפחה משק משלה נקרא **מושב**.

2 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים. (8 נק')

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. ככל שעולים גבוה יותר בהרים, חם יותר.	☐	☒	ככל שעולים גבוה יותר, קר יותר.
ב. רמת הגולן בנויה בעיקר מסלעי בזלת געשיים.	☒	☐	
ג. המוביל הארצי העביר מים מהנגב אל הכנרת.	☐	☒	המוביל הארצי העביר מים מהכנרת אל המרכז והנגב.
ד. מדבר יהודה יבש כי הוא נמצא בצל הגשם.	☒	☐	

3 התאימו בין התופעה להסבר הגאוגרפי שלה. (6 נק')

טור א

1. שלג בירושלים בחלק מהחורפים

2. ירקות בערבה בחורף

3. מפעלים רבים במפרץ חיפה

4. אוכלוסייה צפופה במרכז

טור ב

2 חורף חם והשקיה בטפטוף

1 העיר גבוהה בהרים

4 מקומות עבודה רבים ואקלים נוח

3 קרבה לנמל

4 מיינו את הגבולות. (6 נק')

גבול טבעי

קו החוף של הים התיכון, חוף מפרץ אילת

גבול פוליטי

קו ישר שסומן במדבר, קו שנקבע בהסכם שלום

5 בחרו את התשובה הנכונה. (7 נק')

א. במפה בקנה מידה 1:50,000 המרחק בין שני יישובים הוא 6 ס"מ. המרחק במציאות:

○ 300 מטר • 3 ק"מ • 30 ק"מ

ב. אילו שני תבחינים מסבירים בעיקר את ההבדל באקלים בין ירושלים ליריחו?

• גובה וצל גשם • מספר תושבים ודת • קרבה לגבול וגודל העיר

ג. מדוע מפעלי הייטק רבים נמצאים במרכז הארץ?

○ כי יש שם הרבה מים • כי שם גרים רוב העובדים ויש שם אוניברסיטאות ותחבורה

○ כי שם יורד הרבה גשם

חלק ג': חשיבה גאוגרפית והבעה בכתב (25 נק')

1 השוואה: השווא בין הגליל לבין הערבה לפי שלושה תבחינים. (6 נק')

תבחין	הגליל	הערבה
נוף	הרים ועמקים ירוקים	בקע נמוך ומדברי
כמות גשם	הרבה	מעט מאוד
ענף כלכלה בולט	חקלאות ותיירות	חקלאות בחממות ותיירות

2 מיזוג: הסבירו כיצד מאפיין פיזי אחד של הנגב משפיע על פיזור האוכלוסייה בו ועל ענפי הכלכלה בו. (7 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: מאפיין פיזי נכון - אקלים מדברי, מעט גשם, מעט מים (2); השפעה על האוכלוסייה - אוכלוסייה דלילה, יישובים רחוקים זה מזה (2); השפעה על הכלכלה - חקלאות רק בעזרת השקיה וטכנולוגיה, תעשייה ותיירות מדבר (3).

3 שרטטו מפה סכמטית של ישראל ושכנותיה: סמנו את ארבע השכנות, את שני הימים, את ירושלים ואת ים המלח. הוסיפו חץ צפון ומקרא. (5 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: מיקום נכון של לבנון, סוריה, ירדן ומצרים (2); הים התיכון ומפרץ אילת (1); ירושלים במרכז, וים המלח ממזרח לה (1); חץ צפון ומקרא (1).

4 הביעו עמדה (4 שורות): «כדאי להעביר משרדי ממשלה וחברות גדולות מהמרכז לנגב». הסכימו או התנגדו, ונמקו בשני נימוקים מהפרקים שלמדתם. (7 נק')

תשובה אפשרית: מחוון: עמדה ברורה (1); שני נימוקים גאוגרפיים נכונים (2+2), למשל: בעד - המרכז צפוף והנגב דליל, מקומות עבודה ימשכו תושבים לנגב; נגד - רוב העובדים גרים במרכז והנסיעה רחוקה, חסרים בנגב שירותים ותחבורה; לשון ומבנה (2).